**Хіміч С.О., здобувач**
**Науковий керівник: Кучменко В. О.,**
**доктор наук з державного управління, к.е.н., доцент,**
**Державний університет «Житомирська політехніка»**

## ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПРАВНИКІВ В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ

Сучасні гібридні загрози інформаційного, кібернетичного, політичного, економічного та правового характеру створюють нові виклики для національної безпеки України. Це зумовлює потребу у підготовці майбутніх правників, здатних оцінити безпекові ризики, протидіяти дезінформації та застосовувати правові механізми захисту держави і прав людини. У зв'язку з цим, важливим є формування безпекових компетентностей у процесі професійної підготовки юристів.

Науковці та експерти в Україні активно займаються вивченням питань гібридних загроз. Серед тих, хто глибоко вивчає гібридні загрози та національну безпеку, варто відзначити В. П. Горбуліна, М. В. Гуцалюка, О. О. Карпенко, О. В. Литвиненка, Є. Л. Осипову та Г. М. Перепелицю. Особливе значення мають дослідження, які розглядають формування безпекових компетентностей у студентів вищих навчальних закладів. Це праці Я. Галацджуна, І. Муца, Р. Петришина та З. Яремка, які зосереджуються на тому, як студенти формують свою безпекову компетентність у складних умовах воєнного стану. Увага приділена розвитку професійної компетентності, критичного мислення, цифрових навичок, здатності приймати рішення у кризових ситуаціях та захисту прав і свобод людини.

Метою дослідження є виявлення сутності та структури безпекових компетентностей майбутніх правників, визначення основних напрямів і методів їх формування у правничій освіті відповідно до сучасних гібридних загроз та нових вимог до професійної діяльності юристів.

Основним є розуміння гібридної війни як політико-правового феномену. Вторгнення РФ на територію України, окупацію та анексію Криму, збройне протистояння на південному сході України та нинішню збройну агресію називають гібридною війною. За цей час як в Україні, так і в інших державах опубліковано чимало наукових і популярних розвідок, автори яких – науковці і політики – прагнуть осягнути сутність новітньої війни. Російська агресія спонукала до розширення змісту концепту, стимулювала процес осмислення гібридної війни як окремого феномена. Науковці й політики шукають його витоки у глибокій давнині та в різних цивілізаціях, аналізують причини виникнення, принципи й особливості ведення, прогнозують формат завершення та наслідки. «Гібридні війни не є новими, але вони кожен раз різні. Гібридні війни поєднують смертоносність державних конфліктів із фанатичним і затяжним запалом нерегулярної війни», – стверджує Ф. Хоффман [2, с. 103]. Водночас чинне законодавство України не містить визначення змісту поняття «гібридна війна» [2, с. 103]. Однак у «Стратегії воєнної безпеки» констатується, що «головним безпековим аспектом у воєнній сфері на національному рівні залишається розв'язана Російською Федерацією гібридна війна проти України, яка ведеться у формі комбінації різноманітних дій щодо прихованого застосування регулярних військ (сил), незаконних збройних формувань і терористичних організацій, використання пропаганди, саботажу, терору, вчинення диверсій, навмисного завдавання шкоди громадянам, юридичним особам та об'єктам державної власності в Україні» [2, с. 103].

Тобто, гібридні загрози не лише відрізняються різноманітністю, але й вимагають своєчасного усвідомлення та адекватного оцінювання загроз, які вони становлять. Це особливо важливо в умовах воєнного стану, оскільки безперервний тиск безпекових загроз змінює сприйняття небезпеки та вимагає належного знання і навичок. Загрози, пов'язані з війною, є фактором, який впливає на усвідомлення небезпек у повсякденному житті, як показує дослідження рівня обізнаності серед молоді про небезпечні чинники в умовах воєнного стану. У цьому контексті особливо важливим є розвиток навичок безпеки серед здобувачів вищої освіти. Й. Галацджун, І. Муц, Р. Петришин та З. Яремко розглядають

формування безпекових компетентностей в умовах воєнного стану як суттєву складову підготовки молоді до безпечного способу життя. Їхній підхід наголошує на допомозі студентам розпізнавати потенційні небезпеки, оцінювати ризики, які вони становлять, та належним чином реагувати на виникнення проблем безпеки.

Для тих, хто в майбутньому планує юридичну кар'єру, зазначене раніше є важливими професійними принципами, тому компетенції майбутнього юриста у сфері безпеки слід розглядати як сукупність знань, професійних навичок та здібностей, необхідних людині для ефективного виявлення, оцінки та пом'якшення ризиків безпеки в сучасному середовищі, де процеси обробки інформації та прийняття рішень можуть бути невизначеними. З огляду на те, що цифрові технології стали невід'ємною частиною розвитку сучасного суспільства. Їх впровадження та активне використання у правовій сфері зумовлене постійними трансформаціями змісту й характеру рофесійної діяльності юристів. У рамках цього зростає потреба в досвідчених фахівцях, здатних ефективно, безпечно та етично застосовувати цифрові інструменти для вирішення професійних завдань. До цього часу система юридичної освіти переважно спиралася на традиційні підходи у підготовці майбутніх юристів, у межах яких цифрові технології використовувалися обмежено та не мали системного характеру. Внаслідок цього виник дисбаланс між підсиленням вимог сучасної правничої практики та фактичним рівнем сформованості цифрової компетентності випускників закладів вищої юридичної освіти. Нині окреслена проблема набуває особливої актуальності в умовах цифрової трансформації державного управління та правової системи України, а тому потребує нових підходів до професійної підготовки правників [4, с. 188]. Незважаючи на низку наукових досліджень в обраній сфері, питання формування цифрової компетентності майбутніх юристів залишається відкритим і потребує подальшого комплексного теоретико-методологічного опрацювання з урахуванням сучасних цифрових викликів і практичних потреб юридичної освіти [4, с. 189].

У контексті гібридних загроз цифрова компетентність стає ключовим елементом безпеки, адже вона охоплює безпечне користування цифровими ресурсами, захист інформації та здатність розпізнавати кібер та інформаційні ризики. Для майбутніх правників це також означає вміння оцінювати правові наслідки подібних загроз і визначати відповідні шляхи реагування. Таким чином, формування безпекових компетентностей у правничій освіті має бути комплексним процесом, що об'єднує професійні юридичні знання з цифровими й аналітичними навичками.

Також існує проблема пов'язана з відсутністю або недостатністю практичної складової у більшості освітніх програм підготовки правників та труднощами системного залучення правників-практиків до викладання права. Система юридичної освіти, що орієнтована лише на передачу готових знань, не формує у здобувачів вищої освіти достатніх навичок критичного мислення, аналізу та практичного застосування отриманих знань. Це призводить до того, що молоді фахівці не готові до реальної роботи, оскільки їм бракує досвіду самостійного розв'язання складних правових питань та вміння адаптуватися до непередбачуваних ситуацій [3, с. 77].

Отже, сучасні безпекові виклики впливають не лише на професійну підготовку правників, а й на розвиток правової політики України. В умовах гібридних загроз важливим є формування у майбутніх правників компетентностей необхідних для аналізу ризиків, застосування права та захисту прав людини, необхідних для ефективної роботи в умовах трансформації правової системи та сучасних безпекових викликів.

**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:**

1. Галаджун Я., Муць І., Петришин Р., Яремко З. Особливості формування безпекових компетентностей в умовах воєнного стану. *Вісник Львівського університету. Серія: Педагогічна.* 2024. Вип. 40. С. 143 – 153. URL:https://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index (дата звернення: 07.10.20216).

2. Дерев'янко С. Гібридна війна: інформаційно-безпековий вимір. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія.* 2024. С. 101 – 113.
URL: https://journals.pnu.if.ua/index.php (дата звернення: 06.10.20216).
3. Смолярова М. Л. Правове регулювання професійної підготовки правниуів в Україні. *Юридичний бюлетень.* 2024. Вип. 34. С. 74 – 79.
URL:https://eir.zp.edu.ua/server/api/core/ (дата звернення: 07.10.20216).
4. Шубін Є., Предместніков О. Теоретико-методологічні засади формування цифрової компетентності майбутніх юристів. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка.* 2026. №1 (36). С. 188-194.URL:https://magazine.mdpu.org.ua/index. (дата звернення: 05.10.20216).

**Хутка Анастасія, здобувач**
**Науковий керівник: Шведова Г.Л.,**
**к.ю.н., доцент, доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу**
**Державний торговельно-економічний університет**

## ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ ТА ВІДМЕЖУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ВІД АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОСТУПКУ

Проблема домашнього насильства в Україні залишається актуальною, оскільки такі дії порушують права людини та є надзвичайно небезпечними для постраждалих. Особливої уваги потребує розмежування адміністративної та кримінальної відповідальності, адже від правильної кваліфікації насильства залежить застосування відповідних заходів правового впливу.

Домашнє насильство – це умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи близьких осіб, яке спричиняє фізичні чи психологічні страждання, розлади здоров'я, втрату працездатності або погіршення якості життя потерпілого[1]. Це передбачено Кримінальним кодексом України. Щодо адміністративної відповідальності, то вона передбачена за домашнє насильство, яке завдало шкоди фізичному або психічному здоров'ю потерпілого. Від кримінального правопорушення домашнє насильство відрізняється, зокрема, відсутністю систематичності, яка є обов'язковою ознакою складу правопорушення за статтею 126-1 КК України [2].

Також важливо згадати Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який визначає домашнє насильство як «дії або бездіяльність фізичного, психологічного, сексуального чи економічного характеру». Закон передбачає захист постраждалих шляхом винесення термінових заборонних і судових обмежувальних приписів, надання допомоги та притягнення кривдників до відповідальності [3] .

Однією з основних проблем у сфері протидії домашньому насильству є розмежування кримінального правопорушення та адміністративного проступку. Найбільші труднощі виникають під час встановлення систематичності насильницьких дій і визначення доказів. Зокрема, дискусійним залишається питання, чи потрібно обов'язково мати попередні рішення про притягнення кривдника до адміністративної відповідальності. Водночас систематичність може бути доведена й іншими доказами, навіть за відсутності таких рішень. Тому, важливим є правильне встановлення повторюваності насильства та інших обставин, які дають змогу визначити, чи є вчинені дії кримінальним правопорушенням або адміністративним проступком [4, с. 546-547].

Складність кваліфікації домашнього насильства полягає у неоднозначному тлумаченні його основних ознак, насамперед у тій же ж систематичності, а також у визначенні меж застосування кримінальної та адміністративної відповідальності. Проблема ускладнюється тим, що окремі прояви домашнього насильства можуть одночасно містити ознаки інших кримінальних правопорушень, через що виникають труднощі з вибором належної правової